

Čís. 4621.

Zápůjčka za účelem provozování nevěstince s tím, že zapůjčitel bude příslušet podíl na výnosu nevěstince, jest jednáním nicotným a nelze se domáhati vrácení zápůjčky. Postupník nemůže se odvolávati na důvěru v pozemkovou knihu, nebyl-li bezelstným. Byla-li pohledávka z oné zápůjčky knihovně vtělena, lze se domáhati jejího výmazu.

(Rozh. ze dne 28. ledna 1925, Rv II 746 24.)

Selma S-ová byla vlastníci dvou domů v M., z nichž v jednom měla nevěstinec. Samuel B. — bratr nynějšího žalobce Zikmunda B-a — jednal na počátku roku 1918 s S-ovou o koupi onoho domu, v němž byl nevěstinec, a řekl, že nevěstinec bude provozován dále, a že by jej koupil pro jiného pána (totiž pro vzájemného žalobce Františka R-a). Selma S-ová byla však ochotna prodati jen oba domy současně a proto je František R. koupil v únoru 1918 oba, když mu byl Samuel B. ke koupi zapůjčil 70.000 K a když sám tento peníz jako splátku na trhovou cenu za oba domy přímo Selmě S-ové vyplatil. Samuel B. vymínil si nejen podle dlužního úpisu ze dne 18. února 1918 6% úroky a 6% úroky z prodlení, nýbrž i podle zvláštní smlouvy měsíčně 1.000 K podílu na zisku z podniku, který František R. bude provozovati. Tento podíl na zisku měl býti placen, pokud by zápůjčka nebyla zpět zaplacená, ale nejméně po 5 roku počínajíc od 1. července 1918, i kdyby zápůjčka byla dříve vrácena. Mimo to zavázal se R., že ve případě budoucího prodeje domů vyplatí Samueli B-ovi jednu třetinu z přebytku, jehož by docílil nad 370.000 K. František R. platil pak úroky i zmíněný podíl na zisku měsíčně 1.000 K po delší čas na potvrzenky, z nichž mnohé kvitují výslovně »podíl na zisku«. Samuel B. postoupil pohledávku za Františkem R-em svému bratru Zikmundu B-ovi. Ježto František R. nezaplatil splátky ku dni 1. ledna 1923, čímž dle ustanovení smlouvy se stala celá jistina splatnou, žaloval Zikmund B. Františka R-a o zaplacení 70.000 Kč. František R. domáhal se pak na Zikmundu B-ovi, by dal souhlas k výmazu zástavního práva pro pohledávku 70.000 Kč tvrdě, že šlo o vklad do podniku (nevěstince) a tudíž o smlouvu neplatnou (§ 879 obč. zák.). Žaloba Zikmunda B-a proti Františku R-ovi byla zamítnuta a žalobě Františka R-a proti Zikmundu B-ovi bylo vyhověno soudy všech tří stolic, Nejvyšším soudem z těchto

d ů v o d ů:

Nižší soudy přijaly za pravdivé na základě obsahu listin i na základě výpovědi četných svědků, že Samuel B. zapůjčil Františku R-ovi 70.000 K za neobyčejně obtížných podmínek jen k tomu cíli, by mu umožnil další provozování nevěstince v jednom z koupených domů a by sám mimo úroky ze zapůjčeného kapitálu pobíral z provozování nevěstince větší zisk, než by byla činila pouhá provise za sprostředkování koupě domů dosažitelná. Toto zjištění obsahu vůle stran, které se stalo volným hodnocením průvodů, jest zjištěním skutkovým a marně

snaží se dovolatel proti tomuto zjištění pod rouškou dovolacího důvodu nesprávného právního posouzení věci brojiti. Ze zjištěného skutkového děje správně vyvodily nižší soudy, že smlouva, podle níž si žalobce slíbiti dal zvláštní prospěch z provozování nevěstince, odporovala dobrým mravům a byla podle §u 879 obč. zák. nicotná. Všechny ostatní vývody dovolání jsou nerozhodné. Lhostejno jest, jak podle právní povahy onu smlouvu dlužno posuzovati, zda jako smlouvu společenskou k provozování nevěstince, či jako smlouvu zvláštního druhu; lhostejno je dále, že strany zahály smlouvu v roucho zápůjčky, o níž sepsaly dlužní úpis ze dne 18. února 1918, do kterého však pochopitelně zvláštní své úmluvy nepojaly; lhostejno jest také, jak se ona měsíční úplata nazve, zda podílem na zisku, či provisi, nebo jinak; rovněž je lhostejno, zda František R. onu úplatu platil přímo z výtěžku nevěstince, či z nějakého jiného pramene příjmů, při čemž mu výtěžek z nevěstince zůstal celý; lhostejno jest konečně, zdali také závazek Františka R-a o dělení případného přeplatku za domy ve případě, že by je dále prodal, byl v souvislosti s provozováním nevěstince, čili nic. Jedině p o d s t a t a s m l o u v y a to celé, jednotné a nerozkouskované smlouvy je rozhodná a ta byla nemravná. Neprávem chce dovolatel rozeznávati mezi zápůjčkou a jejími podmínkami a tvrdí, že zápůjčka jako taková je platná, třeba by její podmínky byly neplatny. Z obsahu smlouvy, písemně zjištěného v informaci ze dne 13. února 1918 jde totiž na jevo, že celá smlouva tvořila nedílný celek a že výhody, které si zápůjčitel vyhradil, byly právě podmínkou zápůjčky, že tedy — jak § 878 druhá věta obč. zák. praví, jeden bod od druhého nemůže býti odlučován. Vzhledem k tomu, co bylo řečeno, nebylo nutno zjišťovati, jaká provise za sprostředkování kupu domů byla by bývala přiměřena, ani zdali R. provozoval také obchod podle §u 38 živn. ř., a nezůstalo řízení kusým, když se tak nestalo. Nesporno je, že 70.000 K s přísl. jako zápůjčka bylo knihovně vtěleno na koupených domech pro Samuela B-a, že později bylo nynějšímu žalobci Zikmundu B-ovi jeho bratrem postoupeno, a že postup ten byl také do knih vložen. Nižší soudy zjistily, že také postupník dobře znal způsob vzniku pohledávky jemu postoupené, že sám někdy měsíční úplatu 1.000 K za svého bratra přijímal, že jednou sám potvrzenku na »podíl na zisku« psal, že jevil zájem na vedení nevěstince a ptal se R-a, jak jde obchod, a že byl přítomen, když R. s jeho bratrem vyjednával o snížení měsíční úplaty na 500 K, bude-li hned kapitál zpět zaplacen. I tyto okolnosti jsou zjištěním skutkovým a marně snaží se dovolatel ještě nyní je popírati. Postupem změnila se jen osoba věřitelova a nezměnilo se ničeho na pohledávce a jejím právním důvodu (§ 1394 obč. zák.), dlužník podržel všechny námitky, které měl již v době postupu, zejména také námitku nicotnosti smlouvy (§ 1396 obč. zák.). Na důvěru ve knihy veřejné, t. j. důvěru, že právní stav srovnává se s knihovním stavem a na ochranu z toho důvodu postupník odvolává se nemůže, protože nebyl bezelstným (§ 1500 obč. zák. a § 63 odstavec druhý knih. zák.). Z nicotné smlouvy nevznikají pro smluvní strany ani práva ani závazky. Není tedy žalobce oprávněn žádati ze smlouvy o zápůjčce podle §u 983 obč. zák. zpětné zaplacení zápůjčky. Protože však právo zástavní jako právo akcesorní předpokládá plat-

nou pohledávku (§ 449 obč. zák. a §§ 13 a 26 knih. zák.), správně nižší soudy nejen zamítly žalobu předního žalobce na zaplacení zápůjčky, ale vyhověly žalobě protižalobce, aby přední žalobce dal souhlas k výmazu práva zástavního. Přední žalobce opřel svou žalobu výhradně jen o zápůjčku, kterou jeho cedent žalovanému hotově poskytl, označil svou žalobu jako žalobu hypotekární a dal ji také knihovně poznamenati (§ 59 knih. zák.).

Čís. 4622.

Zabavena-li je n peněžitá mzda, nelze při výpočtu existenčního minima přihlížeti k naturálním požitkům.

(Rozh. ze dne 29. ledna 1925, Rv I 1918 24)

Nemanželský otec žalobkyně byl zaměstnán u žalovaného jako čeledín za měsíční mzdu 120 Kč, za stravu a byt. Žalobkyni byla povolena proti nemanželskému otci ku vydobytí výživného exekuce zabavením dvou třetin peněžité mzdy, příslušející dlužníku proti žalovanému s tím, že se mu ponechává existenční minimum 3.000 Kč, a příkázáním zabavených důchodů k vybrání. Ježto žalovaný, jemuž bylo jako poddlužníku zapovězeno, by zabavené důchody dlužníku nevyplácel, žalobkyni ničeho nevyplatil, domáhala se na něm zaplacení toho, co součtem peněžité mzdy, hodnoty stravy a bytu vybývalo po odečtení ročních 3.000 Kč. Procesní soud první stolice žalobu zamítl, odvolací soud uznal podle žaloby. Nejvyšší soud obnovil rozsudek prvního soudu.

D u v o d y:

Dovolatel právem vytýká odvolacímu rozsudku, že v něm sporná věc nebyla posouzena po právní stránce správně. Jak zjištěno, zabaveny byly na návrh žalující strany Františku S-ovi, čeledínu u žalované dvě třetiny mzdy 120 Kč, příslušející mu penízem 120 Kč měsíčně, tedy zabaven mu byl ročně peníz 960 Kč s ponecháním exekučního minima 3.000 Kč ročně. Takové exekuce mají býti podle Šu 39 čís. 8 a předposledního jeho odstavce exekučního řádu i z úřední moci zrušeny po výsledku stran, což se však podle exekučních spisů nestalo. Dovolatel spatřuje nesprávné právní posouzení v tom, že odvolací soud míní, že při výpočtu dlužníkovy existenčního minima 3.000 Kč nemůže býti vzata za základ jenom peněžitá mzda, nýbrž že musí býti vzaty v úvahu veškeré dlužníkovy požitky, t ř e b a s b y a n i n e b y l y z a b a v e n y, tudíž také jeho nárok na poskytování čeledínské stravy a bytu, a ponevadž zjistil, že s peněžitou mzdou činí veškeré tyto dlužníkovy požitky úhrnem 4.045 Kč, že po odečtení existenčního minima 3.000 Kč zbývá exekuci podrobena ročně 1.045 Kč, a dále, že odvolací soud míní, že, když dvě třetiny mzdy činí 960 Kč ročně, čímž peníz 1.045 Kč nebyl vyčerpán, že bylo povinností dovolatelovou podle Šu 308 ex. ř. tento peníz žalující straně odváděti. Tohoto právního názoru odvolacího soudu